

Jiří Pešek

ČASOPIS ARCHIVNÍ ŠKOLY

Škála historických časopisů meziválečné doby byla rozsáhlá. Sahala od prestižního Českého časopisu historického, obrozeného Časopisu matice moravské, ctihodného Časopisu muzea království českého, Památek archeologických až ke specializovaným ročenkám typu Zpráv českého zemského archivu nebo nového Sborníku archivu ministerstva vnitra. Ve výčtu by bylo možno pokračovat k historickým ročenkám regionálního či lokálního rázu. A přece tu cosi chybělo - odborné periodikum vyhrazené pro pěstování pomocných věd historických a archivnictví. Vznik Státní archivní školy v Praze roku 1919 tuto otázku aktuálně oživil. Po krátké mezipřehled pod ochrannými křídly ČCH se pak v listopadu r. 1923 představil odborné veřejnosti samostatný časopis archivní školy, ročenka, jejíž šestnáctisvazkový komplet představuje co do šíře záběru, bohatství a komplexnosti informací i míry propojení pomocněvědné a archivní tematiky dodnes nedostižený vzor.

Jedinou přehlednou informaci o osudech ČAŠ podal zatím ve své fundamentální studii o Státní archivní škole J. Kollmann.^{1/} Informoval však spíše o vnějších osudech tohoto periodika a jen letmo se dotkl jeho skladby i obce přispěvatelů. V předkládaném příspěvku se pokusím na základě rozboru obsahu časopisu o bližší charakteristiku sledovaných témat i recenzního obzoru a o bližší pohled na skupinu badatelů, kteří tvořili autorské zázemí tohoto dodnes cenného periodika.

Krok směřující k osamostatnění českého archivního a historicky pomocněvědného školství od vídeňského centra, od Institut für österreichische Geschichtsforschung, odřídil české badatele i pedagogy také od aktivní účasti na životě vídeňského pomocněvědného periodika - MIÖG. Náhrada byla - jistě i vzhledem k pevné vazbě mezi Státní archivní školou a filozofickou fakultou Karlovy univerzity, hledána nejprve v Pekařově ČČH.^{2/} V tomto časopise, vydávaném s podporou MŠNO a ČAVU, vyšla také v XXVI. ročníku r. 1920 zvláštní příloha "Archivnictví a organizace práce historické", redigovaná Vladimírem Klecandou. Obsahovala přehledný programový článek dvaatřicetiletého pracovníka Zemského archivu B. Jenšovského "Archivy a edice. Poznámky k organizaci české práce historické", krátkou informaci jeho generačního druha Klecandy o "Holandských archivech a archivní škole v Haagu" a obdobně stručnou informací jen o rok staršího K. Stloukala o ditrichštejnském archivu v Mikulově. V rubrice zpráv se objevily přehledné informace o několika nejvýznamnějších archivech a knihovnách republiky. Zajímavá, rozsahem skromná - jen 62 stran čítající - příloha se však již v příštím ročníku ČČH neobjevila. Jak říká Kollmann, "Z příštího ročníku však redakce Českého časopisu historického přílohu z nepochopitelných důvodů vyřadila, přestože byla vysázena."^{3/} Spíše než zákulisní intriky předpokládáme tu okolnosti ekonomickovydavatelské. ČČH oproti minulému ročníku "přibral na váze" o dvě stovky stran a Archivnictví, taktéž radostně tloustnoucí a vybavené nadto rozsáhlou bibliografickou přílohou, se už prostě nevešlo do rozpočtu. Jinak ovšem autoři, později úzce svázání nebo alespoň spolupracující s ČAŠ a s archivní školou, pilně publikovali studie i recenze a zprávy na stránkách ČČH.

Situaci navrhl řešit V. Klecanda ve spolupráci s V. Hrubým jako správcem Československého ústavu historického zřízením časopisu Československý archiv, který by byl společným orgánem archivní školy i ústavu. Nakonec však po dohodě s MŠNO zvítězila koncepce periodika vázaného přednostně na archivní

školu, věnovaného pomocněvědné i archivní tematice a informujícímu též o zahraničních výzkumech. Redakce časopisu byla svěřena řediteli Státní archivní školy, prof. Gustavu Friedrichovi, jemuž ovšem s výkonnou redakcí pomáhal vždy jeden až dva kolegové z pedagogického sboru školy. Tito spoluredaktoři pak také dávali časopisu výslednou tvář, Friedrich zřejmě do jeho přípravy nezasahoval, nenapsal pro reprezentativní periodikum školy, v jejímž čele stál, ostatně ani jeden příspěvek.^{4/}

Prvý ročník tedy připravil V. Hrubý s V. Klecandou, druhý V. Hrubý s J. Borovičkou, až do X. svazku připravoval ČAŠ ředitel Zemského archivu J. B. Novák (řídil zároveň významné Zprávy českého zemského archivu), jemuž na počátku 30. let pomáhal neúnavný V. Vojtíšek. Od r. 1933 převzal výkonnou redakci B. Jenšovský, jemuž byl od r. 1935 nápomocen J. Prokeš, redaktor Sborníku Archivu MV. Časopis vycházel poměrně pravidelně v ročních intervalech (třikrát jako dvojčíslo) až do r. 1940, kdy vyšel poslední dvojsvazek za léta 1937-38. Poté vedení školy od vydávání upustilo a po válce se přes četné urgency ministerstva školství již nepodařilo přimět vedení školy k vydání, resp. včasnému odevzdání posledního připravovaného dvojčísla.^{5/}

Na úvod vyprávění o struktuře obsahu časopisu několik čísel pro ilustraci jeho rychlého rozvoje v průběhu dvou meziválečných desetiletí (pro dokumentování dynamiky rozvoje časopisu byla doba jeho vydávání mechanicky rozdělena na 20. léta a 30. léta):

Kvantitativní struktura příspěvků v ČAŠ

	články	recenze	zprávy
1923-1930	31	32	127
1931-1938	36	85	270
celkem	67	117	397

Uvedenou tabulku nelze jistě absolutizovat. Mezi články stojí vedle sebe oslavné jubilejní příspěvky na čelné osobnosti oboru a základní rozsáhlé studie badatelského charakteru,

v rubrice recenzí alias literatury se objevovaly i recenze článkového charakteru či rozsáhlá resumé významných studií vedle - ovšem též podrobných a rozsáhlých - přehledných výtahů z archivních periodik zahraničí. Později tyto výtahy přešly do zpráv, kde naopak vedle stručných anotací literatury nalezneme i obsáhlá pojednání (např. J. Pachty o dánských archivech) a zejména mimořádně cenné informační raporty o jednotlivých českých a moravských, výjimečně i slovenských archivech, jejich fondech a práci, o zahraničním výzkumu bohemikálních fondů atd. Přesto je nárůst obou "živých" rubrik na více než dvojnásobek dostatečně výmluvný. Podotkneme přitom, že psaní pro ČAŠ nebylo honorované, takže je ho možno považovat za výraz čistě ideálního zájmu přispěvatelů o obor. Připusťme snad pouze, že redaktory časopisu - čelné osobnosti archivní školy i centrálních archivů republiky - jistě těšil a personálně orientoval zájem žáků, absolventů a podřízených o periodikum, jemuž stáli v čele.

Podívejme se však na příspěvky blíže. Na základě soupisu otištěných článků prakticky nelze soudit na soustavnější spolupráci jednotlivých autorů s ČAŠ. Je to logické, protože zaměstnanci Zemského archivu i Archivu MV měli k dispozici především ročenky vlastních pracovišť a absolventi i učitelé archivní školy byli zároveň absolventy či učiteli filozofické nebo právnické fakulty UK a mohli v závislosti na svých konecích i finančních zájmech umisťovat své studie i jinde než na stránkách ČAŠ. Přesto zjišťujeme, že V. Letošník zde otiskl 4 studie, stejně jako B. Mendl a V. Vojtíšek, po 3 článkách tu umístili F. Roubík, Z. Kristen, B. Matouš a J. Matoušek. Tabulka ukazuje rozložení zájmu o jednotlivé tematické oblasti, přičemž obory byly seřazeny podle počtu stran, věnovaných jim v ČAŠ:

tematická oblast	počet statí	počet tiskových stran
diplomatika	13	516
soudobé archivnictví	16	408
dějiny archivů	9	295

dějiny správy	4	213
studie o pramenech	10	201
rodopis	2	182
dějiny osídlení a toponomastika	2	99
souhrnné referáty o literatuře či výzkumech	3	68
životopisné stati	6	53
politické dějiny	1	29
kodikologie	1	23
celkem	67	2087

I když každé tematické členění je vždy do jisté míry subjektivní, přece nám tabulka dává s dostatečnou jasností informaci o rozložení zájmu autorů i redaktorů o jednotlivé obory. Dodejme ještě, že v návaznosti na hlavní zemské ediční podniky i klíčová badatelská témata pracovníků centrálních archivů i univerzity, koncentroval se zájem autorů diplomatických studií na 14. a 16. - 17. století, články přibližující a nejednou i edičně zpřístupňující cenné prameny byly věnovány 13. - 16. století, studie o dějinách správy a dějinách archivů se pak týkaly hlavně 19. stol. Témata studií byla převážně bohemikální, samozřejmě s výjimkou některých statí o současném archivnictví a o celoříšských vídeňských institucích a archivních fondech. Více či méně bohemikální okruh historických témat byl opuštěn vlastně jen ve dvou případech: ve II. ročníku otiskl V. Groh studii "Archivy u Řeků a Římanů" a v XV/XVI. svazku J. Kabrda přiblížil "Turecké prameny k bulharským dějinám a jejich zpracování v Bulharsku".

Oborem, jemuž bylo na stránkách ČAŠ dopřáno nejvíce prostoru (takřka čtvrtiny stránkového rozsahu všech studií) byla diplomatika. Připomeňme drobnější studie V. Hrubého, Haasův Codex epistolaris Johannis, regis Bohemiae nebo rozsáhlé práce V. Letošníka o listech otevřených a jejich registrech v české kanceláři nebo obdobnou studii Kristenovu o listech poselacích a jejich registrech. Na druhém místě stojí články,

týkající se problémů i zkušeností soudobého archivnictví. Jim bylo věnováno na 20 % plochy, zaplněné koncepcemi, přehledy, polemikami i podrobnými výklady o jednotlivých speciálních typech československých archivů. Ze zahraničních byla věnována pozornost zejména sovětským archivům (V. Letošník, A. F. Izjumov), některým otázkám rakouského archivnictví a příkladné holandské archivní síti (B. Matouš, B. Mendl). Na třetím místě se 14 % textového prostoru stály dějiny archivů a archivnictví, na čtvrtém studie z dějin správy s 10 %. Jen o něco méně tiskové plochy zabraly články věnované zhodnocení a kritickému uvedení nějakého pramene (ve stylu Quellenkunde), nejednou s drobnými edicemi. Na šesté příčce žebříčku stojí dvojice rozsáhlejších prací V. Klecandy z oboru aplikovaného rodopisu (přijímání do rytířského stavu v zemích českých a zakupování cizozemců v Čechách). Zbývaly již jen malé skupinky článků, jejichž téma se v ČAŠ vyskytlo spíše náhodou, resp. jubilejních a informativních příspěvků jen pro zvýznamnění témat zařazených do reprezentativnější úvodní části časopisu a ne do skromnější druhé - referativní partie.

Obraťme tedy nyní pozornost k oné druhé, informační, méně okázalé, ale pro život časopisu a jeho roli informačního media v obci odborných interestů snad někdy vlastně významnější, části ČAŠ. Rozsah prostoru, vyhrazeného recenzím na literaturu, drobnějším anotacím, významné rubrice s pravidelnými zprávami o stavu a práci jednotlivých archivů a některých historických knihoven, zprávám o zahraničním archivním výzkumu, o práci našich domácích vydavatelských pracovišť - zejména Čsl. státního ústavu vydavatelského - a ovšem informacím o samotné Státní archivní škole, jakož i nezbytné, byť neradostné rubrice nekrologů, tedy úhrnně rozsah prostoru pro toto široké spektrum aktuálních drobných informací čítal čtvrtinu až polovinu plochy celého časopisu. Záleželo vždy hlavně na redaktorech svazku, kolik prostoru "živým" rubrikám poskytnou - v posledním vydaném dvojsvazku to již byla polovina vsí tiskové plochy.

Záviselo ovšem především na přispěvatelích, na autorech oněch drobných, pracných a většinou málo reprezentativních, o to ovšem užitečnějších aktuálních sdělení, kolik bude recenzím a zprávám vyhrazeno místa. Přidržíme se dobového dělení na závažnější referáty o literatuře a na ostatní zprávy a podívejme se na autory i na obsah rubriky: ČAŠ si své autory zjevně vychovával. V letech 1923-30 psalo pro něj recenze 15 autorů - archivářů, editorů a učitelů archivní školy - z nichž pravidelněji se objevovalo jméno V. Hrubého (6 recenzí) a E. Janouška (5) nebo B. Mendla (3). V druhém meziválečném desetiletí přispívalo do recenzní rubriky již 21 autorů, z nichž Z. Kristen tu nyní otiskl 14 recenzí, M. Volf 12, B. Jenšovský 8, B. Matouš 7 atd. O obsahu recenzní rubriky informuje následující tabulka:

obor	1923-30	1931-38	celkem
diplomatika	4	5	9
paleografie	2	7	9
edice a ediční teorie	4	17	21
dějiny správy	0	2	2
heraldika a genealogie	2	3	5
dějiny a popisy archivů a historických fondů	9	11	20
archivní věda	2	6	8
dějiny, dějiny umění a toponomastika	0	4	4
souborné ref. o časopisech	7	30	37
celkem	30	85	115

Priority zájmu jsou tu zřejmé. Ve 20. letech dostával nejvíce prostoru kritický ohlas prací o starých archivních fondech, o dějinách archivů a - zejména díky E. Janouškovi - rozebíhalo se pravidelné recenzování zahraničních odborných periodik. Ve 30. letech se přehledné výtahy z časopisů a ročenek dostaly bezkonkurenčně do popředí. Mnohdy se recenze měnily v podrobné parafráze obsahu studií (u českých prací, přízně si, poněkud zbytečné a časopis zatěžující), takže

nejedna recenze přerostla v deseti až dvacetistránkový článek. Radikálně vzrostl počet cenných kritických posudků edic, významný podíl si udržely archivněhistorické recenze a zásluhou zájmu Jenšovského o italskou paleografickou produkci posílil i tento obor PVH.

Nejvíce pozornosti vždy poutaly práce české, resp. bohemikální: bylo to v prvním desetiletí 40,6 % recenzí, ve druhém 34,1 %. Na druhém místě s 28,1, resp. 25,9 % stály práce německorakouské oblasti, na třetím knihy o italské a vatikánské problematice s 12,5, resp. 21,2 %. Více než 12 % zájem o polské práce poklesl posléze na 7 %; původně zcela náhodně zachycená ruská problematika se díky pravidelným recenzím ukrajinských a ruských prací sborníkové povahy vyšplhala na 7 %, díky M. Jelínkové se ve 30. letech objevily prvé recenze francouzské literatury.

Ve 30. letech se přes třicet referátů a zpráv na zahraniční práce objevilo i v rubrice drobných zpráv. Třetina patřila italsko-vatikánským pracím, 28 % zpráv se týkalo germanofonní oblasti, výrazněji byly opět zastoupeny zprávy polské a francouzské. Tematicky se bezmála polovina těchto zpráv týkala organizace archivů a archivních společností.

Jestliže ve 20. letech rubriku zpráv "obsluhoval" především B. Jenšovský a J. Borovička, často se objevovalo jméno J. Morávka, ale i B. Rynešové, B. Mendla, F. Čády, M. Linhartové, V. Vojtíška či F. Hrubého, ve 30. letech doslova zahrnovali tuto rubriku materiálem B. Jenšovský, M. Volf, J. Klepl, až s odstupem následování A. Haasem, Z. Kristenem, M. Jelínkovou, J. Morávkem a v třetím pořadí čtveřicí V. Vojtíšek, J. Prokeš, O. Bauer a E. Janoušek. Autorů s jednou až pěti zprávami byly pak již desítky. Psali sem pracovníci pražských i venkovských archivů.

Pokusil jsem se vysledovat, kdo patřil k hlavním přispěvatelům časopisu, kdo mu svými články, recenzemi i anotační "drobotinou" dával tvar a charakter. Zjistil jsem, že ve 20. letech o časopis nejintenzivněji pečovala skupina asi devíti

archivářů, badatelů a docentů FF UK nebo archivní školy. Byla to zhruba generace třicátníků - nejstaršímu z nich, J. Borovičkovi, bylo v roce vydání prvního ročníku ČAŠ 37 let, nejmladší z oné skupiny - B. Rynešová - oslavila tehdy sotva třiačtyřicet narozeniny. Patřil sem dále V. Letošník, B. Mendl, Borovičkův vrstevník V. Hrubý, V. Klecanda, E. Janoušek, J. Morávek a především B. Jenšovský, muž snad nejintenzivněji pracující po celou dobu existence časopisu pro jeho rozkvět. Borovička, Hrubý, Klecanda a Jenšovský byli tehdy učitelé archivní školy, Letošník a Rynešová jejími žáky či absolventy.

Ve 30. letech počet kmenových autorů ČAŠ stoupl na 13. S výjimkou prof. Vojtíška, který r. 1933 oslavil padesátiny, přibyla především nejmladší generace absolventů archivní školy, badatelů kolem třicítky. Vůdčí osobností byl teď zcela nesporně Jenšovský, ze zakladatelské generace pokračovali v intenzivní práci pro ČAŠ ještě Mendl, Janoušek a Morávek, nově nastoupili Vojtíšek a mládež: Z. Kristen, B. Matouš, A. Haas, O. Bauer, M. Volf, J. Prokeš, J. Klepl a M. Jelínková.

Ohromná výhoda ČAŠ spočívala tedy v tom, že si uchovával charakter revue vědeckého mládí, přičemž "staří" pánové mu po léta laskavě drželi palec, pomáhali s hospodářským krytím i získáváním dotace od MŠNO a ČAVU a nechávali mladší generaci, aby na jeho stránkách získávala autorské i redakční zkušenosti. Je nesporné, že zejména pod Jenšovského vlivem ve 30. letech se ČAŠ propracoval mezi nejvýznamnější česká dějepisná periodika. Nikdy nemohl mít tak širokou čtenářskou obec jako ČČH nebo Musejník, to bylo dáno i jeho roční či dokonce dvouletou periodicitou, která přece jen škodila "živé" části časopisu - zvl. ve srovnání s čtvrtletníkem ČČH, na jehož aktuálnosti si prof. Pekař tak zakládal. Byl to časopis určený relativně malé obci archivářů, editorů a muzejních pracovníků, jehož pětisetkusový náklad se rozcházel po desetiletí. Z ČAŠ se časem stala svého druhu informační příručka, sumář meziválečné pomocněvědné a archivní literární a kritické práce.

Srovnáme-li ČAŠ s jeho hlavními "rivaly", resp. časopisy, od nichž se - ideálně míněno - odtrhl, tj. s MIÖG a ČČH, zjišťujeme, že se dokázal specificky profilovat a vykročit vlastní cestou specializovaného odborného periodika.

Mitteilungen vídeňského Ústavu pro rakouský dějezpýt byly časopisem s jistě výraznými pomocněvědnými zájmy - orientovanými přednostně k analýzám vyprávěcích, právních a listinných pramenů středověku, ve velké míře se však zabývaly též sociálními, hospodářskými a politickými dějinami. V závažné a anotační části byla pozornost věnována snad bez výjimek jen publikacím germanofonní oblasti. Dějiny archivů a samozřejmě veškeré aktuální archivnictví stálo přitom stranou zájmu redakce.

Pekařův ČČH, nesporný král českých historických periodik meziválečných desetiletí, měl široký tematický i chronologický a teritoriální záběr. Za jeho velký klad je v relaci vůči ČAŠ nutno považovat pozornost, udělovanou periodikům i publikacím českoněmeckých badatelů. Tuto oblast ČAŠ nechával prakticky zcela nepovšimnutu. V ČČH byla také v rámci recenzní a anotační rubriky daleko pravidelněji pokryta francouzská, anglosaská a jihoslovanská problematika a produkce. I německá periodika a knihy sledovala Pekařova redakce soustavněji. V ČAŠ vysloveně zarazí nezáměr o MIÖG a jen zcela sporadický zájem o AZ, případně další zahraniční archivní periodika. Soustavně byl anotován pouze polský Archeion. V tom se odrážela příslušná vázanost přispěvatelů ČAŠ na české archivy a vydavatelské projekty, resp. na práce ve vatikánských a italských archivech a knihovnách. Příliš brzy byly zpřetrhány kontakty s Vídní a ochabl zájem o výkony vídeňského vědeckého centra. Byl to asi též rub mladického nadšení přispěvatelů, koncentrovaných k osobním badatelským zájmům. Zde se zrcadlí i to, že oproti univerzitním pedagogům s relativně volnějším režimem měli pracovníci zemského archivu, na jejichž bedrech příprava ČAŠ vždy ležela, přece jen tvrdší chleba, méně času a více služebních povinností, které je nutně odváděly

od redakčních záležitostí. Klecanda, Borovička, Novák ani Jenšovský nikdy nemohli udělat z ČAŠ ono hýčkané dítě, jímž byl pro Pekaře ČČH.

Je škoda, že na stránkách ČČH nebyla věnována ČAŠ - obdobně jako dvěma dalším sborníkům našich centrálních archivů - prakticky žádná pozornost. O to větší zájem bychom měli o tato periodika projevovat dnes my. I když v poválečné době Archivní časopis a Sborník archivních prací odvedly kus dobré a závažné práce, snad proto, že oběma oficiálním periodikům chybí ona dávka mladického nadšení meziválečných absolventských generací, nedostává se jim ani onoho intelektuálního "glancu", který ČAŠ nesporně měl. To je dědictví, které by nemělo zůstat zasuto. A měli bychom snad časem též splatit dluh, který máme vůči většině osobností generace ČAŠ - vždyť lidé jako Jenšovský, Kristen, Bauer, Haas nebo Borovička nemají dosud životopisné studie, které by hodnotily jejich záslužnou archivní, pomocněvědnou i dějepisnou práci.

P o z n á m k y

- 1/ J. Kollmann, Státní archivní škola v Praze. Příspěvek k dějinám archivního školství, SAP XXXII, 1982, s. 225-307.
- 2/ L.c., s. 296, kde je otištěn výnos MŠNO č. 34.838 z 2.9. 1919 o zřízení a stanovách archivní školy, zejména § 3 a 4.
- 3/ L.c., s. 286.
- 4/ Srovnej I. Hlaváček, Přehledné dějiny pomocných věd historických v českých zemích (Se zvláštním zřetelem ke stolicí oboru na filozofické fakultě Univerzity Karlovy), in: 200 let pomocných věd historických na filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, Praha 1988, s. 65n.
- 5/ J. Kollmann, Státní archivní škola, s. 288n., klade zánik ČAŠ za vinu nevyssloveně, ale jednoznačně V. Vojtíškově.

Zusammenfassung

Obwohl die Skala der tschechoslowakischen historischen Zeitschriften in der Zeit zwischen dem I. und II. Weltkrieg breit gewesen war, wurde doch ein Periodikum vermißt, das sich speziell mit der Entwicklung der historischen Hilfswissenschaften und des Archivwesens beschäftigt hätte. Mit der Gründung der Staatlichen Archivschule in Prag (Státní archivní škola) 1919 wurde diese Frage noch aktueller. So erschien, unterstützt von Český časopis historický im Jahre 1923 der erste Band des Jahrbuches Časopis archivní školy - "ČAS". Die insgesamt sechzehn in der Folgezeit erschienen Jahrgänge dieser neu gegründeten Fachzeitschrift bilden, was die Informationsvollständigkeit betrifft, eine fast vollkommene Verbindung von historischer Hilfswissenschaften, Archivwesen mit der Geschichtsforschung.

Zu den Vorteilen von "ČAS" gehörten jedoch auch die Möglichkeiten, die sie der jüngeren Generation bot; die älteren, renomierten Historiker bemühten sich zwar um eine ökonomische Grundlage für dieses Periodikum, ließen aber zugleich genug Raum für die wissenschaftliche Entwicklung und Ambitionen der jüngeren Kollegen. Besonders unter der Leitung von B. Jenšovský gewann diese Zeitschrift in den dreißigen Jahren an Bedeutung, erreichte jedoch nie einen so breiten Leserkreis, wie die Český časopis historický oder Časopis Národního musea (Zeitschrift des Nationalmuseums), da sie für ein beschränktes Publikum bestimmt war. Die "ČAS" wurde aber zu einem informativen und gefragten Handbuch, das kritisch den Zustand auf dem Gebiet der historischen Hilfswissenschaften widerspiegelte.

Josef Petrář

SLOVO O INSIGNÍCH PRAŽSKÉ UNIVERZITY VE DRUHÉ POLOVINĚ
17. A POČÁTKEM 18. STOLETÍ

Antikvisující název příspěvku jsem zvolil záměrně, abych bez předstírání avizoval jistý druh intelektuální zábavy, již obstarává odborný dějepis. U příležitosti přítelova životního jubilea budiž autorovi dovoleno oprostít se víc než mívá ve zvyku od zavazující účelovosti a dát průchod cíli přednostně relaxačnímu. Jubileum je slavností, promluvmé proto o rekvizitách, bez nichž se v minulosti, u nás namnoze ani dnes, univerzitní slavnost neobejde. Je to nevšední potud, že rekvizity, o nichž bude řeč, náleží nerozlučně do tradiční kultury, pro niž jinak moderní člověk, který odsakralizoval každodennost, sotva najde pochopení. Projevy kolektivní psychiky však nejsou předmětem skrovného výkladu, omezeného - jak nadpis praví - výhradně na insignie.

Císařský unijní dekret změnil roku 1654 nejen systém organizace studia, způsobil, že nadále v pražském univerzitním životě převážila klementinská tradice nad karolinskou. Skutečnost, že veškerou sociokulturní figurací následující epochy prolíná smysl pro festivity, však tím beze zbytku vysvětlit nelze. Barokní "homo festivus" slavnost obecně vyzdvihl a vysoko ocenil, patřilo to k dobové kulturní konfiguraci.

Už vyhlášení sjednocené Karlo-Ferdinandovy univerzity provázel připravený a náležitě provedený slavnostní ceremo-